

Spis treści

Wykaz skrótów.....	8
Wstęp.....	11
1. Źródła prawa pracy.....	13
1.1 Przepisy prawa powszechnie obowiązującego oraz zakładowe prawo pracy.....	13
1.2 Stosowanie przepisów Kodeksu cywilnego.....	16
1.3 Przedstawiciel pracowników.....	17
2. Zasady prawa pracy.....	22
3. Ochrona danych osobowych.....	29
3.1 RODO – o czym pracodawca czy zleceniodawca musi pamiętać zanim dojdzie do rozmowy kwalifikacyjnej.....	29
3.2 Nowy zakres pozyskiwania danych od kandydata pracy i pracownika - projekt.....	37
3.3 Dane osobowe pracownika a Kodeks pracy.....	39
3.4 Rozporządzenie RODO a zatrudnianie.....	40
3.4.1 Dokumentacja przetwarzania danych osobowych zgodnie z RODO.....	48
3.4.2 Zgody na przetwarzanie danych od kandydatów do pracy.....	51
3.5 RODO a ochrona danych osobowych pracownika.....	54
3.6 Monitoring wizyjny i monitoring poczty elektronicznej.....	57
4. Rekrutacja.....	60
4.1 Treść ogłoszeń o pracę.....	60
4.2 Rozmowa kwalifikacyjna.....	61
4.3 List intencyjny, przedwstępna umowa o pracę.....	63
4.4 Weksle niezgodne z prawem pracy	66
5. Umowa o pracę.....	68
5.1 Strony stosunku pracy.....	68
5.2 Zawarcie umowy o pracę.....	68
5.3 Rodzaje umów o pracę.....	74
5.3.1 Umowa na okres próbny.....	75
5.3.2 Umowa na zastępstwo – w Kodeksie pracy tylko do 21 lutego 2016 r.....	76
5.3.3 Umowa na czas wykonywania określonej pracy – w Kodeksie pracy tylko do 21 lutego 2016 r.....	76
5.3.4 Umowa na czas określony.....	77
5.3.5 Limit umów o pracę na czas określony, limit trwania umowy o pracę na czas określony - „limit 33 i 3”.....	77
5.3.6 Rozszerzenie zakresu treści umowy o pracę.....	81
5.3.7 Umowa na czas nieokreślony.....	81
5.3.8 Rodzaje umów o pracę – podsumowanie.....	82
6. Elementy umowy o pracę.....	84
6.1 Treść umowy o pracę.....	84
6.1.1 Rodzaj umowy.....	84
6.1.2 Data zawarcia.....	84
6.1.3 Rodzaj pracy.....	85
6.1.4 Miejsce wykonywania pracy.....	86
6.1.5 Wynagrodzenie za pracę odpowiadające rodzajowi pracy, ze wskazaniem składników wynagrodzenia.....	87
6.1.6 Termin rozpoczęcia pracy.....	88
6.1.7 Dodatkowe postanowienia w umowie o pracę.....	88
6.1.8 Prawa autorskie.....	89
6.1.9 Dodatkowa informacja o warunkach pracy.....	93
6.1.10 Umowa o wspólnej odpowiedzialności za mienie powierzone pracownikowi.....	96
6.1.11 Umowa o zwrocie kosztów szkolenia.....	97

RODO a umowa o pracę.....	97
6.1.12 Umowa o zakazie konkurencji.....	97
6.2 Telepraca.....	98
6.3 Domniemanie stosunku pracy.....	102
7. Obowiązki stron stosunku pracy.....	103
7.1 Obowiązki pracownika.....	103
7.2 Obowiązki pracodawcy.....	104
7.3 Wykroczenia przeciwko prawom pracownika.....	109
7.4 Regulamin pracy.....	116
8. Dokumentacja pracownicza.....	120
8.1 E-akta osobowe od 1 stycznia 2019 r.....	120
8.1.1 Obowiązki wobec ZUS wynikające z ustawy o elektronizacji akt osobowych.....	139
8.2 Nowe rozporządzenie w sprawie dokumentacji pracowniczej.....	143
8.3 Akta osobowe.....	146
8.4 Pozostała dokumentacja pracownicza.....	152
8.5 Dokumentacja pracownicza – jakie zasady stosować na przełomie roku 2018/2019?.....	156
8.6 Przykładowe wzory dokumentów pracowniczych.....	157
8.6.1 Kwestionariusz osobowy dla osoby ubiegającej się o zatrudnienie	158
8.6.2 Kwestionariusz osobowy dla pracownika.....	158
8.6.3 Dokumenty ubezpieczeniowe.....	159
8.6.4 ZUS – ZUA – zgłoszenie/wyrejestrowanie/zmiana danych pracownika.....	161
8.6.5 ZUS – ZIUA – zgłoszenie zmiany danych identyfikacyjnych pracownika.....	161
8.6.6 ZUS – ZCNA - dane członka rodziny w celu zgłoszenia/wyrejestrowania do ubezpieczenia zdrowotnego.....	161
8.6.7 Oświadczenie o przekroczeniu rocznej podstawy wymiaru składek	162
8.6.8 Oświadczenie do celów naliczenia składek na Fundusz Pracy.....	163
8.6.9 Wzór umowy o pracę.....	164
8.6.10 Dodatkowa informacja o warunkach zatrudnienia (u pracodawcy nie obowiązuje Regulamin Pracy).....	165
8.6.11 Dodatkowa informacja o warunkach zatrudnienia (u pracodawcy obowiązuje Regulamin Pracy).....	166
8.6.12 Potwierdzenie zapoznania się z Regulaminami obowiązującymi u pracodawcy.....	166
8.6.13 Oświadczenie pracownicy/pracownika (matki, ojca lub opiekuna dziecka).....	167
8.6.14 Wniosek o przekazywanie wynagrodzenia do rąk własnych	167
8.6.15 Obowiązkowa informacja dla pracowników dotycząca równego traktowania w zatrudnieniu.....	168
8.6.16 Potwierdzenie zapoznania się z przepisami o równym traktowaniu w zatrudnieniu.....	172
8.6.17 Oświadczenie w sprawie znajomości i odpowiedzialności za naruszenie przepisów o ochronie danych osobowych	172
8.6.18 Informacja o monitoringu.....	172
8.6.19 Oświadczenie pracownika dla celów stosowania podwyższonych kosztów uzyskania przychodów	173
8.6.20 Informacja o adresie poczty e-mail.....	174
8.6.21 PIT-2.....	174
8.6.22 Oświadczenie o dodatkowej kwocie wolnej.....	174
8.6.23 Oświadczenie o rozliczaniu się z małżonkiem/lub osoby samotnie wychowującej dziecko	175
8.6.24 Oświadczenie o podwyższeniu zaliczek.....	175
8.6.25 Rezygnacja z ulgi podatkowej.....	176
8.6.26 Oświadczenie o właściwym identyfikatorze podatkowym.....	176
8.7 Sposób przechowywania dokumentacji pracowniczej.....	177
8.8 Świadectwo pracy.....	178

8.9 Szkolenie pracowników.....	187
9. Podstawowe prawa pracowników związane z rodzicielstwem	190
9.1 Badania lekarskie w ciąży.....	190
9.2 Prace zabronione	190
9.3 Zakaz rozwiązywania umów.....	199
9.4 Inne ograniczenia w zatrudnianiu ciężarnych.....	203
9.5 Ochrona i uprawnienia rodziców małych dzieci.....	204
10. Urlopy związane z rodzicielstwem i macierzyństwem.....	206
10.1.1 Zestawienie urlopów i świadczeń związanych z rodzicielstwem.....	206
10.1.2 Definicje pojęć na potrzeby działu ósmego KP.....	211
10.1.3 Tryb, wymiar i terminy składania wniosku o urlop.....	212
10.1.4 Urlop macierzyński.....	213
10.1.5 Dodatkowy urlop macierzyński – uchylone przepisy.....	215
10.1.6 Urlop rodzicielski – wydłużenie o zlikwidowany dodatkowy urlop macierzyński.....	215
10.1.7 Zasiłek za urlopy: macierzyński i rodzicielski.....	224
10.2 Zasiłek opiekuńczy	226
10.3 Najważniejsze wyroki i interpretacje w sprawach związanych z zasiłkami.....	229
10.4 Urlop ojcowski.....	231
10.4.1 Rodzice adopcyjni a uprawnienia związane z rodzicielstwem.....	235
10.5 Urlop wychowawczy.....	236
10.6 Ubezpieczenie osób przebywających na urlopie wychowawczym i macierzyńskim.....	249
10.7 Uprawnienia zleceniobiorców i innych grup ubezpieczonych do podlegania ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu na warunkach urlopu wychowawczego.....	254
10.7.1 Nowe grupy objęte ubezpieczeniem emerytalnym i rentowym.....	254
10.7.2 Nowa grupa ubezpieczonych objęta ubezpieczeniem emerytalnym.....	256
10.8 Powrót do pracy po urlopiach związanych z rodzicielstwem.....	259
10.9 Przerwy na karmienie.....	259
10.10 Dwa dni na opiekę.....	260
10.11 Oświadczenie o korzystaniu z uprawnień rodzicielskich.....	261
11. Urlop wypoczynkowy.....	264
11.1 Prawo do pierwszego urlopu.....	264
11.2 Prawo do kolejnego urlopu.....	265
11.3 Wymiar urlopu.....	266
11.4 Plan urlopów.....	273
11.5 Przesunięcie terminu urlopu.....	274
11.6 Urlop proporcjonalny.....	275
11.7 Urlop uzupełniający.....	279
11.8 Dodatkowy urlop wypoczynkowy osób niepełnosprawnych.....	280
11.9 Urlop wypoczynkowy w okresie wypowiedzenia umowy.....	284
11.10 Urlop na żądanie.....	284
11.11 Odwołanie z urlopu.....	287
11.12 Inne zwolnienia z pracy.....	287
11.12.1 Usprawiedliwianie nieobecności w pracy.....	288
11.12.2 Zwolnienia od pracy.....	289
12. Czas pracy.....	295
12.1 Ustalanie czasu pracy.....	295
12.2 Normy i ogólny wymiar czasu pracy.....	299
12.2.1 Nominalny czas pracy w 2019 r.....	299
12.2.2 Okres rozliczeniowy.....	307
12.2.3 Rozkłady czasu pracy (harmonogramy, grafiki).....	311

12.3 Systemy i rozkłady czasu pracy.....	314
12.3.1 Równoważny system czasu pracy (art. 135 KP).....	315
12.3.2 Dozór urządzeń (art. 136 KP).....	316
12.3.3 Pilnowanie mienia (art. 137 KP).....	316
12.3.4 Praca w ruchu ciągłym (art. 138 KP).....	316
12.3.5 Przerwany czas pracy (art. 139 KP).....	317
12.3.6 Zadaniowy czas pracy (140 KP).....	318
12.3.7 Ruchomy czas pracy (1401 § 1 KP).....	320
12.3.8 Indywidualny rozkład czasu pracy (art. 142 KP).....	321
12.3.9 Weekendowy system czasu pracy (art. 144 KP).....	322
12.3.10 System skróconego tygodnia pracy (art. 143 KP).....	322
12.3.11 Skrócony czas pracy (art. 145 KP).....	322
12.3.12 Praca zmianowa (art. 146 KP).....	322
12.3.13 Szczególna ochrona (art. 148 KP).....	323
12.3.14 Szczególne uprawnienia rodziców dzieci niepełnosprawnych w zakresie elastycznego kształtowania czasu pracy	323
12.4 Dokumentacja czasu pracy (art. 149 KP).....	324
12.5 Rozliczanie czasu pracy.....	329
12.6 Okresy odpoczynku i przerwy w pracy.....	331
12.6.1 Odpoczynek dobowy (art. 132 KP).....	331
12.6.2 Odpoczynek tygodniowy (art. 133 KP).....	333
12.6.3 Przerwa – 15 minut (art. 134 KP).....	334
12.6.4 Przerwa pięciominutowa.....	334
12.6.5 Przerwa w pracy - 60-minutowa (art. 141 KP).....	335
12.6.6 Przerwa na załatwienie spraw osobistych.....	335
12.7 Czas pracy niepełnosprawnych	337
12.8 Czas pracy radiologów.....	340
12.9 Praca w niedziele i święta.....	340
12.10 Ustawa o ograniczeniu handlu w niedzielę i święta.....	343
12.11 Praca w godzinach nadliczbowych.....	361
12.11.1 Wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych czy czas wolny?.....	365
12.11.2 Brak płatnych nadgodzin.....	367
12.11.3 Nadgodziny – podsumowanie.....	368
12.12 Dyżur.....	371
12.13 Przerwa.....	374
12.14 Praca w porze nocnej.....	375
13. Ustanie stosunku pracy.....	377
13.1 Porozumienie stron.....	378
13.2 Rozwiązywanie umów o pracę za wypowiedzeniem.....	382
13.2.1 Zmiany w wypowiedzaniu umów o pracę obowiązujące od 22 lutego 2016 r.....	384
13.2.2 Rozwiązywanie umowy o pracę na okres próbny.....	384
13.2.3 Rozwiązywanie umowy o pracę na czas określony.....	385
13.2.4 Możliwość zwolnienia z obowiązku świadczenia pracy w okresie wypowiedzenia.....	387
13.2.5 Rozwiązanie umowy o pracę na czas nieokreślony.....	387
13.2.6 Pomocnicze wzory wypowiedzeń.....	405
13.3 Ponowne zatrudnienie	410
13.4 Modyfikacja treści umowy o pracę.....	410
13.5 Uprawnienia pracownika w razie nieuzasadnionego lub niezgodnego z prawem wypowiedzenia umowy o pracę przez pracodawcę.....	414
13.6 Rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia.....	418
13.7 Rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia z przyczyn niezawinionych przez pracownika.....	428

13.8 Rozwiązanie umowy bez wypowiedzenia przez pracownika.....	429
13.9 Uprawnienia pracownika w razie niezgodnego z prawem rozwiązania przez pracodawcę umowy o pracę bez wypowiedzenia.....	430
13.10 Wygaśnięcie umowy o pracę.....	431
13.11 Zarząd sukcesyjny.....	432
13.12 Zwolnienia grupowe.....	435
13.13 Odszkodowanie.....	437
13.14 Ustanie stosunku pracy – podsumowanie i wybrane najnowsze orzeczenia.....	438
13.15 Najnowsze orzecznictwo w zakresie prawa pracy.....	445
14. Wynagrodzenie	448
14.1 Regulamin Wynagradzania.....	448
14.2 Zasada równości, zakaz dyskryminacji a zasada adekwatności.....	453
14.3 Tajemnica wynagrodzeń.....	455
14.3.1 Ochrona i termin wypłaty wynagrodzenia.....	459
14.4 Nowe zasady wypłaty wynagrodzenia od 1 stycznia 2019 r.....	460
14.5 Termin wypłaty wynagrodzenia ostatniego wynagrodzenia.....	462
14.6 Konsekwencje niewypłacania wynagrodzenia przez pracodawcę.....	463
14.7 Jakie są systemy wynagradzania?.....	464
14.8 Okres przechowywania dokumentacji płacowej.....	466
14.9 Obligatoryjne składniki wynagrodzenia pracownika.....	467
14.10 Termin, tryb i dokumentowanie wypłaty wynagrodzenia.....	470
14.11 Konsekwencje niewypłacania wynagrodzenia przez pracodawcę.....	472
14.12 Pasek płacowy czy informacja miesięczna?.....	473
14.13 Raport informacyjny - nowość.....	476
14.14 Obliczanie obligatoryjnych składników wynagrodzenia – podstawy prawne.....	478
14.15 Potrącenia.....	490
14.15.1 Potrącenia z wynagrodzenia za pracę i wynagrodzenia chorobowego.....	490
14.15.2 Egzekucja z wynagrodzenia za pracę – przepisy KPC dotyczące egzekucji komorniczej	491
14.15.3 Zajęcie administracyjne.....	494
14.15.4 Korespondencja z komornikiem.....	495
14.15.5 Potrącenia obligatoryjne	496
Maksymalna wysokość potrąceń.....	497
14.15.6 Kwoty wolne od potrąceń.....	497
14.15.7 Zbieg potrąceń – zmiana przepisów od 8 września 2016 r.....	500
14.15.8 Potrącenia fakultatywne.....	500
14.15.9 Nadpłacone wynagrodzenie i potrącenia po ustaniu stosunku pracy.....	501
14.15.10 Potrącenia z zasiłków.....	503
14.15.11 Nowe kwoty wolne od potrąceń z zasiłków od 1 lipca 2018 r.....	506
14.15.12 Potrącenia z ZFŚS.....	507
14.15.13 Potrącenia z umów cywilnoprawnych.....	509
15. Kontrole.....	513
15.1 PIP.....	513
15.2 Kontrole PIP w 2018 r.....	513
15.3 Kontrola przestrzegania prawa pracy i rozstrzygania sporów.....	513
15.4 Kontrole PIP, US, ZUS – najczęściej kontrolowane kwestie.....	517
15.5 Kontrole ZUS i US.....	525
16. Składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.....	527
16.1 Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym.....	527
16.2 Zestawienie porównawcze zasad podlegania ubezpieczeniom społecznym.....	529
16.3 Umowa-zlecenie z osobą niebędącą pracownikiem zleciodawcy, nieposiadającą innych tytułów do objęcia ubezpieczeniami.....	536

16.4	Zbiegi tytułów do ubezpieczeń	537
16.4.1	Umowa-zlecenie i umowa o pracę u jednego pracodawcy.....	538
16.4.2	Umowa-zlecenie z innym podmiotem niż własny pracodawca	541
16.4.3	Kilka umów zlecenia	547
16.5	Istota terminu wypłaty wynagrodzenia przy zbiegu tytułów do ubezpieczeń społecznych	550
16.6	Umowa o dzieło zawarta z własnym pracownikiem.....	551
16.7	Umowa-zlecenie/o dzieło zawarta ze studentem nie będącym pracownikiem zleceniodawcy.....	553
16.7.1	Zbieg zleceń – nowe zasady od 1.1.2016 r.....	556
16.8	Umowa-zlecenie i przebywanie na urlopie wychowawczym.....	558
16.9	Umowa-zlecenie i przebywanie na urlopie macierzyńskim.....	559
16.9.1	Podstawa wymiaru składki osób pobierających zasiłek macierzyński.....	559
16.10	Przychody zwolnione od składek.....	566
16.11	Druki przesyłane do ZUS.....	567
16.11.1	Terminy wysyłania deklaracji, rozliczania i opłacania składek.....	572
16.12	Świadczenia na rzecz pracowników.....	572
16.13	Składka na ubezpieczenie zdrowotne.....	573
16.14	Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych.....	574
16.14.1	Zleceniodawcy zatrudniający wyłącznie zleceniobiorców nie płacą składek na FP.....	576
17.	Umowy cywilnoprawne.....	580
17.1	Umowy cywilnoprawne a umowa o pracę.....	580
17.2	Umowa-zlecenie	586
17.3	Minimalna stawka godzinowa dla zleceniobiorców i samozatrudnionych.....	593
17.4	Umowa o dzieło.....	601
17.5	Porównanie umowy o pracę, umowy zlecenia i umowy o dzieło.....	606
17.6	Kiedy zastosować umowę zlecenia a kiedy umowę o dzieło?.....	608
17.7	Przykłady prac (umowa o pracę, umowa zlecenia, umowa o dzieło, samozatrudnienie).....	616
17.8	Umowa agencyjna	619
17.9	Samozatrudnienie i kontrakt menedżerski.....	620
17.10	Inne umowy o świadczenie usług.....	620
17.11	Ubezpieczenia społeczne członka zarządu z tytułu umowy o świadczenie usług.....	620
18.	Pracownicze plany kapitałowe.....	622
18.1	PPK a obecny system emerytalny.....	622
18.2	Podmioty PPK i zasady udziału, wpłaty.....	626
18.2.1	Rezygnacja z PPK.....	656
18.2.2	Terminy.....	657
18.2.3	Portal PPK.....	664
18.2.4	PPK a podatki.....	669
19.	Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych	670
19.1	Formy działalności socjalnej pracodawcy.....	670
19.2	Kto jest zobowiązany utworzyć Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych?.....	671
	Regulacje dotyczące zmian limitów pracowników weszły w życie 1 stycznia 2017 r.	671
19.3	Świadczenie urlopowe jako alternatywa dla działalności socjalnej.....	672
19.4	Pracodawca, komisja socjalna, związki zawodowe.....	675
19.5	Na co można przeznaczać środki Funduszu?.....	678
19.6	Kto może korzystać ze środków ZFŚS?.....	680
19.7	Kryteria dzielenia środków z Funduszu.....	681
19.7.1	Świadczenie 500 plus a świadczenie z ZFŚS.....	683
19.8	Odpis na ZFŚS.....	684
19.9	Weryfikacja oświadczenia o sytuacji życiowej a ochrona danych osobowych	691

19.9.1 Rozporządzenie RODO.....	691
19.9.2 Pozyskiwanie danych osobowych – projekt zmiany ustawy o ZFŚS.....	692
19.9.3 Nowe obowiązki pracodawców w związku z RODO.....	694
19.9.4 UODO o działalności socjalnej.....	699
19.9.5 Dane szczególne a działalność socjalna.....	700
19.10 Czy pracodawca może zapisać w Regulaminie, że osobom które nie złożyły oświadczeń przyznawane są najniższe świadczenia? Czy wszyscy pracownicy muszą otrzymać świadczenia z ZFŚS?.....	702
19.11 Czy pracodawca musi brać pod uwagę dochody wszystkich członków rodziny rozdzielając świadczenia? - rewolucyjny wyrok SN.....	703
19.12 Płatnik nie pobiera zaliczki osobom na urlopach wychowawczych.....	709
19.13 Stanowiska Ministerstwa Pracy.....	710
19.14 Świadczenie urlopowe.....	711
20. Podróże służbowe.....	714
20.1 Podróże służbowe - definicje.....	714
20.2 Rozporządzenie o podróżach służbowych.....	717
20.2.1 Podróże służbowe – przepisy wspólne.....	718
20.2.2 Podróż krajowa.....	724
20.2.3 Podróż zagraniczna.....	727
20.3 Czas pracy a podróż służbowa.....	733
20.4 Podróż służbowa a oddelegowanie.....	734
20.4.1 Delegacja służbowa a oddelegowanie do pracy za granicą	737
20.4.2 Oddelegowanie do pracy za granicą.....	738
21. Opodatkowanie umów o pracę i umów cywilnoprawnych.....	746
21.1 Opodatkowanie umów o pracę.....	746
21.1.1 Nowy sposób poboru zaliczki na podatek przez płatników o 1 stycznia 2020 r. i inne nowości.....	748
21.2 Opodatkowanie umów cywilnoprawnych.....	749
21.2.1 Opodatkowanie na zasadach ogólnych.....	749
21.2.2 Ryczałtowe opodatkowanie umów cywilnoprawnych.....	750
21.3 Zestawienie porównawcze sposobu naliczenia zaliczki dla różnych umów.....	751
21.4 Kalendarz płatnika	757
22. Deklaracje i informacje podatkowe.....	759
23. Pracownik zatrudniony w kilku zakładach pracy.....	761